



مقدمه

اگر با بازار سرمایه آشنایی داشته باشید و یا در آن فعال باشید، احتمالاً با اصطلاح "افزایش سرمایه" برخورد کرده اید. این عبارت به معنای افزایش تعداد سهام شرکت های بورسی و افزایش سرمایه ثبتي آن ها است، که روشی برای تأمین مالی شرکت ها به شمار می رود. از طریق افزایش سرمایه، شرکت ها منابع مالی جدیدی برای توسعه پروژه های خود، راه اندازی خطوط تولیدی جدید، و تأمین نیازهای سرمایه در گردش به دست می آورند. در این مقاله قصد داریم به شکلی ساده و قابل فهم، شما را با مفهوم و انواع افزایش سرمایه آشنا کنیم تا بتوانید از این اطلاعات در فعالیتهای سرمایه گذاری خود بهره ببرید.

افزایش سرمایه چیست؟

شرکت های بورسی گاهی اوقات تصمیم می گیرند که سرمایه خود را از طریق فروش سهام جدید به سهامداران خود افزایش دهند. این کار به آن ها امکان می دهد مبلغ مشخصی را جمع آوری کنند که به این فرآیند، افزایش سرمایه گفته می شود. هدف از این عمل، تأمین منابع مالی برای اهداف مختلفی نظیر راه اندازی خطوط تولیدی جدید، اجرای طرح های توسعه ای و دیگر نیازهای شرکت است.

روش های متعددی برای افزایش سرمایه وجود دارد، که به شرکت ها اجازه می دهد منابع مالی خود را از طریق محل های مختلفی تأمین کنند. برخی از شرکت ها ممکن است تصمیم بگیرند که فقط از یک منبع خاص برای افزایش سرمایه استفاده کنند، در حالی که دیگران ممکن است از ترکیبی از منابع مختلف بهره ببرند. این تنوع در روش های افزایش سرمایه به شرکت ها انعطاف بیشتری در برنامه ریزی مالی و توسعه استراتژی های خود می دهد.

فرایند افزایش سرمایه چگونه است؟

یکی از مواردی که در دستور کار مجمع عمومی فوق العاده قرار دارد، تصمیم گیری درباره افزایش یا کاهش سرمایه شرکت است. در این فرایند، ابتدا هیئت مدیره پیشنهاد خود برای افزایش سرمایه را به مجمع عمومی فوق العاده ارائه می دهد. این پیشنهاد باید در سامانه کدال منتشر شود تا سهامداران از آن مطلع شوند. در این اطلاعیه، جزئیاتی چون دلیل افزایش سرمایه، منبع تأمین مالی و میزان سرمایه مورد نیاز باید به وضوح ذکر می شود.

افزایش سرمایه و انواع آن

لازم به ذکر است که انتشار اطلاعیه در سامانه کدال تنها یک پیشنهاد است و تا زمانی که تایید نهایی دریافت نشود، قطعی به شمار نمی رود. پس از انتشار، بازرس و حسابرس قانونی شرکت وظیفه دارند تا طرح پیشنهادی را بررسی کنند و نظر خود را مبنی بر پذیرش یا رد آن اعلام نمایند.

در صورتی که بازرس و حسابرس طرح را تایید کنند و هیچ منع قانونی برای افزایش سرمایه وجود نداشته باشد، سازمان بورس و اوراق بهادار مجوز نهایی افزایش سرمایه را صادر می کند. شرکت پس از دریافت این مجوز، ۶۰ روز فرصت دارد تا فرآیند افزایش سرمایه را به اتمام برساند.

در ادامه، شرکت باید آگهی دعوت به مجمع عمومی فوق العاده را منتشر کند و معمولاً یک روز کاری قبل از برگزاری مجمع، نماد شرکت در بازار بورس متوقف می شود تا سهامداران امکان حضور در مجمع را داشته باشند. در صورت موافقت مجمع با افزایش سرمایه، ثبت افزایش سرمایه در سامانه کدال انجام می گیرد و پس از ثبت رسمی سرمایه جدید نزد اداره ثبت شرکت ها، نماد شرکت با قیمت تعدیل شده دوباره در بازار بورس قابل معامله می شود.



انواع افزایش سرمایه کدامند؟

افزایش سرمایه از محل سود انباشته

در این روش، سود های پرداخت نشده سال های قبل که به عنوان سود انباشته شناخته می شود با انتشار سهام جدید به حساب سرمایه ثبتی شرکت منتقل می گردد. نکته مهم این است که در این فرایند، سهامداران هیچ مبلغ نقدی برای خرید

افزایش سرمایه و انواع آن

سهام جدید پرداخت نمی‌کنند؛ بنابراین، هیچ نقدینگی جدیدی به شرکت تزریق نمی‌شود. این عملیات، در واقع، یک ثبت حسابداری است که سود انباشته را به سرمایه ثبتی منتقل می‌کند.

به دنبال این افزایش سرمایه، تعداد سهام موجود در دست سهامداران افزایش پیدا می‌کند، در حالی که قیمت هر سهم به نسبت کاهش می‌یابد. این تغییرات باعث می‌شوند که ارزش کلی سهام هر سهامدار در بازار تغییر نکند. سهام جدیدی که در این فرآیند به سهامداران اختصاص می‌یابد، به عنوان "سهام جایزه" شناخته می‌شود. اصلی‌ترین هدف از این نوع افزایش سرمایه، رقیق کردن سهام در بازار و توزیع گسترده‌تر سهام بین سهامداران فعلی، بدون افزایش نقدینگی وارد شده به شرکت، می‌باشد.

افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها

طبق اصول حسابداری، دارایی‌های خریداری شده توسط شرکت‌ها باید به بهای تمام شده یا ارزش دفتری در صورت‌های مالی منعکس شوند. به عنوان مثال، اگر یک شرکت در سال ۱۳۸۰ یک هکتار زمین را به قیمت ۱۰ میلیون تومان خریداری کند، در صورت‌های مالی سال ۱۴۰۲، ارزش این زمین همچنان ۱۰ میلیون تومان ثبت خواهد شد. علت این کار رعایت استاندارد‌های حسابداری می‌باشد.

برای نشان دادن ارزش واقعی دارایی‌ها در صورت‌های مالی، شرکت‌ها ممکن است تصمیم به افزایش سرمایه از طریق تجدید ارزیابی دارایی‌ها بگیرند. این روش به شرکت اجازه می‌دهد دارایی‌ها را بر اساس ارزش فعلی بازار دوباره ارزیابی و ارزشگذاری کند. این کار بیشتر در کشورهایی با نرخ تورم بالا انجام می‌شود، جایی که ارزش دارایی‌هایی مانند زمین، ساختمان، و ماشین‌آلات با گذشت زمان افزایش می‌یابد.

در این روش، هیچ پول نقد جدیدی به شرکت وارد نمی‌شود. به جای آن، اختلاف بین ارزش روز دارایی‌ها و ارزش دفتری آن‌ها که در صورت‌های مالی ثبت شده است، به عنوان مبلغ افزایش سرمایه در نظر گرفته می‌شود. سپس، سهام جایزه بر اساس این افزایش سرمایه به سهامداران تعلق می‌گیرد، که نشان‌دهنده افزایش ارزش واقعی دارایی‌های شرکت است بدون آنکه نقدینگی جدیدی ایجاد شود. این روش نه تنها ارزش دفتری شرکت را به روز می‌کند بلکه به سهامداران نیز این فرصت را می‌دهد که سهمی از افزایش ارزش دارایی‌های شرکت را به صورت سهام جایزه دریافت کنند. اما همچنان ارزش سهام سهامداران قبل و بعد از افزایش سرمایه ثابت است.

افزایش سرمایه از محل آورده نقدی و مطالبات حال شده

در روش افزایش سرمایه مبتنی بر "حق تقدم سهام"، سهامداران فعلی شرکت دعوت می‌شوند تا با پرداخت مبلغی معین، حق خود را برای خرید سهام جدید حفظ کنند. این فرصت، به آنها اجازه می‌دهد تا در صورت تمایل، سهم خود را در شرکت پس از افزایش سرمایه حفظ کنند. این حق بهره‌مندی از سهام جدید به "حق تقدم سهام" معروف است و سهامداران می‌توانند به سه روش با آن برخورد کنند:

۱) استفاده از حق تقدم: سهامداران می‌توانند با پرداخت مبلغ اسمی هر حق تقدم (۱۰۰۰ ریال) تعداد سهام جدیدی دریافت کنند که این عمل موجب حفظ میزان مالکیت آنها در شرکت می‌شود. شرکت‌ها ممکن است برای تبدیل حق تقدم به سهام، مبلغی بیشتر از ارزش اسمی را مطالبه کنند، که این اضافه پرداخت به عنوان صرف سهام در ترازنامه شرکت در حقوق صاحبان سهام ثبت می‌شود.

۲) فروش حق تقدم: سهامدارانی که علاقه‌ای به شرکت در افزایش سرمایه ندارند می‌توانند حق تقدم خود را به دیگر سهامداران یا حتی افرادی که سهامدار نیستند بفروشند. خریداران حق تقدم باید مبلغ اسمی مشخص شده را پرداخت کنند تا پس از ثبت افزایش سرمایه، سهام جدید به آنها تعلق گیرد.

افزایش سرمایه و انواع آن

هیچ اقدامی نکردن: اگر سهامداری تصمیم بگیرد در مدت مشخص شده (معمولاً ۶۰ روز) حق تقدم خود را نه استفاده و نه بفروشد و یا از افزایش سرمایه شرکت خبر نداشته باشد؛ شرکت می تواند به نمایندگی از او، حق تقدم های استفاده نشده را در بازار به فروش رساند. قیمت فروش بر اساس عرضه و تقاضای بازار تعیین می شود و مبلغ حاصل از فروش پس از کسر هزینه ها به حساب سهامدار واریز می گردد.

این روش افزایش سرمایه به سهامداران فعلی فرصت می دهد تا در صورت تمایل، میزان مالکیت خود در شرکت را حفظ کرده یا از آن منفعت مالی کسب کنند، همچنین به شرکت این امکان را می دهد که نقدینگی جدیدی جذب نماید.



افزایش سرمایه از محل صرف سهام با سلب حق تقدم

در این روش افزایش سرمایه، شرکت ها سهام جدید را با قیمتی فراتر از مبلغ اسمی از طریق فرآیندی به نام پذیرهنویسی به فروش می رسانند. این امر به شرکت اجازه می دهد تا مبلغ بیشتری نسبت به ارزش اسمی سهام جذب کند. تفاوت بین قیمت فروش و ارزش اسمی، که به عنوان صرف سهام شناخته می شود، در ترازنامه شرکت به عنوان یک اندوخته ثبت می شود یا ممکن است به صورت سهام جایزه بین سهامداران فعلی توزیع شود.

شرکت ها می توانند چندین رویکرد را در قبال صرف سهام داشته باشند:

۱) انتقال به اندوخته: صرف سهام به عنوان اندوخته ذخیره می شود که می تواند برای اهداف خاصی مانند توسعه شرکت یا پوشش زیان های احتمالی در آینده استفاده شود.

۲) تقسیم بین سهامداران: صرف سهام می تواند به طور مستقیم بین سهامداران فعلی توزیع شود، که به آنها منافع مالی مستقیم می دهد.



افزایش سرمایه و انواع آن

۳) اعطای سهام جایزه: در این حالت، صرف سهام برای اعطای سهام جایزه به سهامداران موجود استفاده می شود، که باعث افزایش تعداد سهام آنها بدون پرداخت هزینه‌ای اضافه می شود.

همچنین، مفهوم "سلب حق تقدم" به این معناست که سهامداران فعلی حق خرید سهام جدید را از خود سلب می کنند و این حق را به افراد دیگری که سهامدار نیستند اعطا می کنند. این ممکن است در شرایطی اتفاق بیفتد که شرکت بخواهد سرمایه جدیدی از سهامداران بالقوه جذب کند یا زمانی که می خواهد سهام خود را در بازه گسترده تری توزیع کند تا تنوع بیشتری در میان سهامدارانش ایجاد شود. این روش ها به شرکت ها کمک می کنند تا سرمایه مورد نیاز برای توسعه و رشد خود را تامین کنند و همزمان ساختار مالکیتی خود را بهینه کنند.

محاسبه قیمت ها پس از افزایش سرمایه

زمانی که یک شرکت افزایش سرمایه انجام می دهد و سهام جدیدی را منتشر می کند، قیمت سهام پس از افزایش سرمایه کاهش می یابد تا اثر افزایش تعداد سهام بر ارزش هر سهم خنثی شود. این کاهش قیمت به نحوی انجام می شود که ارزش کل بازار شرکت (ارزش بازاری سهام) قبل و بعد از افزایش سرمایه ثابت بماند. برای محاسبه قیمت تئوریک سهام پس از افزایش سرمایه، می توان از فرمول های زیر استفاده کرد:

قیمت سهام پس از افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی و سود انباشته

$$\text{قیمت پایانی هر سهم پیش از افزایش سرمایه} = \frac{\text{قیمت جدید هر سهم}}{1 + A}$$

$$A = \frac{\text{درصد افزایش سرمایه}}{100}$$

قیمت سهام پس از افزایش سرمایه از محل آورده نقدی

$$\text{(آورده سهامداران به ازای هر سهم} \times A) + \text{قیمت پایانی هر سهم پیش از افزایش سرمایه} = \frac{\text{قیمت جدید هر سهم}}{1 + A}$$

$$A = \frac{\text{درصد افزایش سرمایه}}{100}$$

$$\text{آورده سهامداران به ازای هر سهم} - \text{قیمت جدید هر سهم} = \text{ارزش هر حق تقدم}$$

کدام روش افزایش سرمایه بهترین است؟

روش های افزایش سرمایه از محل سود انباشته و تجدید ارزیابی دارایی ها، هرچند که به تقویت بنیه مالی شرکت و بهبود نسبت های مالی آن کمک می کنند، اما وجه نقد جدیدی به شرکت وارد نمی شود. این روش ها صرفاً ثبت های حسابداری هستند که بدون جذب منابع مالی جدید، سرمایه ثابتی شرکت را افزایش می دهند. در نتیجه، اگر شرکتی به دنبال تامین منابع مالی برای توسعه و گسترش فعالیت های خود یا پوشش نیازهای سرمایه در گردش خود باشد، این روش ها نمی توانند به طور مستقیم کمک کننده باشند.

افزایش سرمایه و انواع آن

در مقابل، روش‌های آورده نقدی و صرف سهام، منابع نقدی جدیدی را به شرکت وارد می‌کنند. در روش آورده نقدی، سهامداران موجود یا سرمایه‌گذاران جدید مبالغ نقدی را برای خرید سهام جدید پرداخت می‌کنند. این مبالغ به طور مستقیم به عنوان منابع نقدی جدید در اختیار شرکت قرار می‌گیرند که می‌تواند برای تامین سرمایه در گردش، سرمایه گذاری در پروژه های جدید یا پرداخت بدهی ها استفاده شود.

در روش صرف سهام نیز، سهام جدید به قیمتی بیش از ارزش اسمی منتشر می شود و اختلاف حاصل، که به عنوان صرف سهام شناخته می شود، منجر به ایجاد منابع نقدی جدید برای شرکت می گردد. این منابع نقدی اضافی می‌توانند برای اهداف مختلف توسعه‌ای و تامین نیازهای مالی شرکت به کار روند.



افزایش سرمایه از دیدگاه سهامداران

بر اساس تئوری، قیمت سهام پس از افزایش سرمایه باید به گونه ای تنظیم شود که ارزش کل سرمایه سهامداران تغییر نکند. اما در دنیای واقعی، قیمت‌ها تحت تأثیر عرضه و تقاضای بازار هستند و هیچ محدودیتی برای نوسان قیمت‌ها وجود ندارد. به طور مثال، شرکت ذوب آهن اصفهان پس از اعلام افزایش سرمایه از طریق تجدید ارزیابی دارایی ها، با استقبال مواجه شد



افزایش سرمایه و انواع آن

و قیمت سهامش ۱۵٪ بیشتر از قیمتی که فرمول‌ها پیش‌بینی می‌کردند، معامله شد. این نشان می‌دهد که تقاضای مثبت می‌تواند قیمت سهام را فراتر از انتظارات ببرد.

به همین ترتیب، در شرایطی که بازار سهام رو به کاهش است و فروشندگان بر خریداران غلبه دارند، ممکن است قیمت سهام در هنگام بازگشایی پایین‌تر از قیمت تئوریک قرار بگیرد، که این امر می‌تواند به ضرر سهامداران تمام شود.

افزایش سرمایه‌های بزرگ نیز می‌توانند تأثیر قابل توجهی بر قیمت سهام داشته باشند. به عنوان مثال، افزایش سرمایه ۲۰۰۰ درصدی ممکن است قیمت سهام را به شدت کاهش دهد. اما جالب است که سهام با قیمت‌های پایین، به لحاظ روانی، ممکن است برای سرمایه‌گذاران جذاب باشند، حتی اگر شرکت زیان‌ده باشد. به عنوان نمونه، پس از افزایش سرمایه شرکت ذوب آهن، قیمت سهامش به حدود ۵۰۰ ریال رسید، و این قیمت پایین تمایل خریداران را افزایش داد.

در نهایت، افزایش سرمایه از دیدگاه سهامداران می‌تواند یک داستان دو سر باخت یا دو سر برد باشد. همه چیز به شرایط بازار، واکنش سرمایه‌گذاران و استراتژی‌های مدیریت شرکت بستگی دارد.

سخن پایانی

در این مقاله، به بررسی افزایش سرمایه در شرکت‌ها و دلایل آن پرداختیم، شامل روش‌های مختلف افزایش سرمایه مانند آورده نقدی و تجدید ارزیابی دارایی‌ها. تأکید بر این بود که انتخاب بهترین روش بستگی به نیازهای خاص شرکت دارد. علاوه بر این، فرمول محاسبه قیمت تئوریک سهام پس از افزایش سرمایه ارائه شد تا به سرمایه‌گذاران کمک کند تا تأثیر افزایش سرمایه بر ارزش سهام‌شان را درک کنند. در نهایت، به ارزیابی افزایش سرمایه از دیدگاه سهامداران پرداختیم و بیان کردیم که چگونه واقعیت‌های بازار می‌توانند از پیش‌بینی‌های تئوریک متفاوت باشند.